

Stockholms kommun

registrator.utbildning@stockholm.se

Beslut

---

efter tillsyn av gymnasieskolan och
gymnasiesärskolan i Stockholms kommun

Tillsyn i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Stockholms kommun

Skolinspektionen genomför tillsyn i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Stockholms kommun under kalenderåret 2012.

Fakta om kommunen

Stockholms kommun har drygt 870 000 invånare och är Sveriges, till invånare räknat, största kommun. Under lång tid har kommunen haft en befolkningsökning som framförallt sammanhänger med stor inflyttning men också att födelsetalen är tydligt högre än dödstalen.

Stockholms kommun är en stor organisation och omfattar nästan 40 000 anställda. Kommunen företräds ytterst av kommunfullmäktige som fastställer mål och riktlinjer för Stockholms kommuns verksamheter. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att besluten genomförs och följs upp. Stadsledningskontoret ansvarar för styrning, uppföljning och utveckling av kommunens verksamhet direkt under kommunstyrelsen.

Det politiska ansvaret för kommunens utbildningsverksamhet i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ligger hos utbildningsnämnden. Utöver gymnasie- och gymnasiesärskolan ansvarar utbildningsnämnden också för kommunal förskoleklass, grundskola, grundsärskola samt för fritidshem. Utbildningsnämnden har även ett samordningsansvar gällande förskoleverksamheten och ger tillstånd till enskilt drivna förskolor i kommunen. Ansvaret för förskoleverksamheten vilar emellertid på stadsdelsnämnderna. Kommunal vuxenutbildning inklusive utbildning i svenska för invandrare, särskilt utbildning för vuxna (särsvux) samt kommunens informationsansvar för ungdomar under 20 år ligger under arbetsmarknadsnämnden. I Stockholms kommun finns ett skolborgarråd med rotelansvar för skolfrågor. Förutom att ingå i borgarrådsberedningen är skolborgarrådet också ordförande i utbildningsnämnden.

Stockholms kommuns utbildningsförvaltning verkställer utbildningsnämndens beslut. Utbildningsförvaltningen är organiserad i sex avdelningar. Utöver gymnasieavdelningen och grundskoleavdelningen finns det en tillhållaravdelning och tre stöдавdelningar; en avdelning för uppdrag kring lärande och elevhälsa, en personalavdelning och en administrativ avdelning. Inom gymnasieavdelningen finns en gymnasiedirektör och tio gymnasiechefer, med ansvar för varsitt gymnasieområde med två till tre gymnasieskolor. En

gymnasieskola, Kungliga Svenska Balettskolan ligger emellertid utanför denna organisation då ansvaret för denna verksamhet organisatoriskt vilar direkt under gymnasiedirektören.

Gymnasieskolan i kommunens regi omfattar totalt 25 skolor, vilka är uppdelade i 56 skolenheter med varsin rektor. Gymnasiesärskoleverksamhet finns i fem skolor. I Stockholms kommun finns också ett 70-tal fristående gymnasieskolor och fem fristående gymnasiesärskolor. Den tillsyn som genomförts i de fristående gymnasieskolorna redovisas i separata beslut, ställda till respektive huvudman.

Organisationen med tio gymnasieområden, vilken bland annat innebär att flertalet gymnasieskolor är uppdelade i flera skolenheter, är ny sedan hösten 2011. Det primära syftet med omorganisationen var, enligt företrädare för utbildningsförvaltningen, att stärka möjligheterna för rektorerna att vara pedagogiska ledare inom sina verksamheter. I varje gymnasieområde finns en gemensam administrativ chef.

Elevantalet i kommunens gymnasieskolor och gymnasiesärskolor var hösten 2012 omkring 17 500 enligt kommunens egna uppgifter. Elevantalet har på grund av vikande elevkullar, sjunkit jämfört med föregående år då antalet var över 18 000 elever. Av samtliga gymnasieelever i kommunen går 50 procent i gymnasieskolor i kommunens egen regi. Totalt 14 procent av eleverna går i kommunal gymnasieskola i annan kommun och 36 procent går i fristående gymnasieskolor. De flesta elever i Stockholms kommuns gymnasieskolor är folkbokförda i Stockholms kommun, men det finns också många elever från andra kommuner. Stockholms kommun ingår i en länsgemensam samverkan för antagning och elever kan fritt söka nationella program inom regionen. Gymnasiesärskolornas program ingår emellertid inte i samverkansavtalet. Av uppgifter från utbildningsnämndens tertialrapport 2 från 2012 framgår att av de elever som var folkbokförda i Stockholms kommun och sökte ett nationellt program har 81 procent i första hand sökt ett högskoleförberedande program och 19 procent sökt ett yrkesprogram. Att de studieförberedande programmen dominerar i kommunen visar även Skolverkets uppföljningsstatistik från 2011. Totalt var det 67 procent av eleverna i Stockholm som påbörjade en utbildning på ett studieförberedande program, vilket kan jämföras med 51 procent i riket. Totalt 18 procent av eleverna från Stockholms kommun började på ett yrkesprogram och 15 procent på ett introduktionsprogram. Motsvarande i riket är 31 respektive 18 procent.

Kunskapsresultat

Den genomsnittliga betygspoängen för eleverna som avslutade utbildningen vid Stockholms kommunala gymnasieskolor våren 2012 var 15,1 poäng enligt Skolverkets nationella uppföljningsstatistik. Detta är högre än genomsnittet för eleverna i riket som var 14,0 poäng. Vid en jämförelse över tid har Stockholms avgångselevers genomsnittliga betygspoäng varit i stort sett oförändrade. Statistiken visar att eleverna vid Stockholms kommunala gymnasieskolor i lägre grad avslutar sin utbildning vid en gymnasieskola inom fyra år jämfört med riket. År 2012 var det 72 procent av eleverna som avslutat sin utbildning inom fyra år vilket kan jämföras med 77 procent för rikets samtliga skolor. Även här visar statistiken att förändringarna över tid varit små. År 2011 var genomströmningen 69 procent och 2010 var den 70 procent. Av de elever som avslutat sin utbildning uppnådde 89 procent grundläggande högskolebehörighet år 2012. Detta kan jämföras med 87 procent i riket. Vid en jämförelse mellan kvinnors och mäns betygspoäng visar statistiken att kvinnorna uppnådde 15,6 poäng och männen 14,4 poäng. Detta är en något lägre differens än för riket där motsvarade resultat var 14,7 respektive 13,3 poäng.

När det gäller andelen elever med slutbetyg inom fyra år liksom för andra kunskapsresultat, finns skillnader mellan programmen i Stockholms kommuns gymnasieskolor. Statistik från våren 2012 visar att 92 procent av eleverna vid naturvetenskapsprogrammet, 88 procent vid teknikprogrammet samt 87 procent vid samhällsvetenskapsprogrammet avslutat sin utbildning inom fyra år. Motsvarande för hotell- och restaurangprogrammet och fordonsprogrammet var 58 procent. Beträffande det individuella programmet var det 14 procent av eleverna som erhöll slutbetyg inom fyra år, vilket är lägre än sammantaget i riket. Totalt var det i Sverige 20 procent av eleverna på det individuella programmet som erhöll slutbetyg inom fyra år.

Uppföljningsstatistiken visar vidare att kunskapsresultaten skiljer sig åt mellan Stockholms kommuns olika gymnasieskolor. Exempelvis var det 99 procent av avgångseleverna på Blackebergs gymnasium, Kungsholmens gymnasium och Kärrtorps gymnasium som uppnådde grundläggande högskolebehörighet våren 2012, vilket kan jämföras med Ross Tensta gymnasium, Kista gymnasium och Farsta gymnasium där 57, 64 respektive 68 procent nådde denna behörighet.

Vid Södra Latins gymnasium var den genomsnittliga betygspoängen för eleverna som avslutade sin utbildning på naturvetenskapsprogrammet 18,3 poäng år 2012. På samma program på Ross Tensta gymnasium respektive S:t Eriks gymnasium var den genomsnittliga betygspoängen 12,9 respektive 13,6. Eleverna som avslutade sin utbildning vid samhällsvetenskapsprogrammet på Södra Latins gymnasium respektive Kungsholmens gymnasium/Stockholms musikgymnasium hade 17,6 respektive 17,4 i genomsnittlig betygspoäng. På samma program på Ross Tensta gymnasium respektive Brännkyrka gymnasium var den genomsnittliga betygspoängen 11,4 respektive 12,4. I statistiken över elevernas genomsnittliga avgångsbetyg ingår inte eleverna från det individuella programmet eller introduktionsprogrammen.

Beträffande gymnasiesärskolan redovisas inte kunskapsresultaten i Skolverkets officiella statistik på motsvarande sätt som för gymnasieskolan. Inte heller kommunen har någon sådan sammanställning. Detta betyder att uppgifter om kunskapsresultaten i denna verksamhet inte finns att tillgå.

Tabell: Skolform/verksamhetsform och antal elever inom resp. skolform

Tabell 1:

Verksamhetsform	Antal barn/elever/studerande
Gymnasieskola	17 470
Gymnasiesärskola	360

Källa: Kommunens uppgifter 2012

Helhetsbedömning

I följande beslut görs en sammanfattning av sådant som Skolinspektionen vill lyfta fram avseende Stockholms kommuns gymnasieskola och gymnasiesärskola. Beslutet innehåller även bedömningar och föreläggande avseende huvudmannens ansvar för verksamheterna. För varje skola har Skolinspektionen även fattat separata beslut med förelägganden som huvudman och rektor har ansvar för att åtgärda.

Sedan hösten 2011 är de 25 gymnasieskolorna och fem gymnasiesärskolorna indelade i tio områden, med varsin gymnasiechef. Omorganisationen innebar också att majoriteten av skolorna delades upp i mindre enheter där varje enhet har en rektor. Syftet med denna organisationsförändring var, enligt utbildningsnämndens representanter, att rektorernas pedagogiska ledarskap skulle stärkas och att rektorerna, genom att få mindre och mer avgränsade ansvarsområden skulle ges möjlighet till ett mer närvarande ledarskap. En annan tanke var att avlasta rektorerna delar av det administrativa arbetet och ansvaret. Tillsynen av Stockholms kommuns gymnasieskolor och gymnasiesärskolor inleddes när denna organisation var ny. Tillsynen visar att organisationen, vid vissa av skolor inom kommunen, ännu inte implementerats så att det blivit tydligt för alla elever, lärare och annan personal vilka ansvarsområden som ligger under respektive rektor. Det har också förekommit exempel på att kvalitetsarbetet bedrivits endast på övergripande skolnivå, vilket inte är i enlighet med författningarnas krav. Genom att resultaten endast redovisas för hela skolan begränsas möjligheterna för rektorerna att bedöma utvecklingsområden på enhetsnivå. Däremot beskriver de flesta elever och lärare vid tillsynsbesöken sina rektorer som närvarande och engagerade. Det samlade intrycket är att omorganisationen till stora delar haft avsedd effekt, men att huvudmannen måste fortsätta göra noggranna uppföljningar och utvärderingar för att säkerställa att varje rektor har förutsättningar att leda och utveckla sin enhet i linje med utbildningens mål.

Skolinspektionen kan efter besöken i Stockholms kommunala gymnasieskolor konstatera att många elever ges en utbildning och undervisning som håller hög kvalitet. Eleverna som avslutar sin utbildning vid Stockholms kommuns gymnasieskolor har i genomsnitt högre betyg än eleverna i riket. Andelen elever som når grundläggande behörighet till högskolan är också högre. Däremot är det en lägre andel elever som fullföljer utbildningen med slutbetyg inom fyra år. Trots att resultaten i vissa avseenden är högre än genomsnittligt kan Skolinspektionen även konstatera att kommunens gymnasieskolor sammantaget

kan komma längre när det gäller arbetet med elevernas studieresultat. Inom det samlade betygsresultatet för kommunen inryms en stor variation mellan olika skolor och program. I vissa av gymnasieskolorna uppnår nästan samtliga elever som avslutar sin utbildning grundläggande behörighet till universitet och högskola. I andra skolor är det endast drygt hälften. Eftersom kommunerna i Stockholms län samverkar vid intagning i gymnasieskolan konkurrerar elever ifrån många kommuner för att komma in på de mest populära skolorna i Stockholm. När elevunderlaget minskar konkurrerar skolorna med varandra om eleverna. I vissa av kommunens skolor stod många platser tomma vid höstterminens start 2012 medan andra hade långa köer och höga intagningspoäng. Detta betyder att det också finns en tendens att skillnaderna i kunskapsresultat mellan skolorna ökar på långt sikt. Eftersom det föreligger stora skillnader i resultat mellan olika program förstärks skillnaderna i resultat också genom att olika program koncentreras till vissa skolor.

Skolan är skyldig att ta hänsyn till varje elevs behov och en strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Varje elev ska också ges det stöd som behövs för att ha förutsättningar att nå kunskapskraven. På en del gymnasieskolor i kommunen är andelen elever som inte når kunskapskraven påfallande hög. I vissa av dessa skolor finns brister avseende att ge elever det stöd de behöver. Särskilt vanligt är att skolorna brister avseende att ge särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet. Flertalet skolor brister också avseende att dokumentera planerade och insatta stödåtgärder i åtgärdsprogram vilket gör att åtgärdsprogrammen inte uppfyller skollagens krav eller fullt ut fungerar som redskap för planering av stödarbetet. Kommunens styrning, ledning, genomförande och kvalitetssäkring av verksamheten har därmed som helhet inte lyckats åstadkomma en utbildning som är likvärdig för alla elever.

Skolinspektionen konstaterar att Stockholm på kommunövergripande nivå har fungerande system för kvalitetsutveckling där planering, uppföljning och utvärdering av utbildningen i gymnasieskolan sker. Såväl kunskapsresultat som resultat avseende trygghet och studiero, liksom elevers inflytande redovisas i skolornas kvalitetsredovisningar liksom på övergripande nivå i verksamhetsrapport och tertialrapporter. Vid intervjuer visar det sig att utbildningsnämnden också är väl informerad om kunskapsresultaten på gymnasieskolans nationella program. Bland annat är huvudmannen medveten om att det är många elever som inte avslutar sin utbildning inom fyra år och att det föreligger stora skillnader mellan skolorna. Av utbildningsnämndens verksamhetsplan för år 2013 liksom av intervjuer med företrädare för huvudmannen framgår att mins-

kade avhopp från gymnasieskolan och minskad frånvaro är ett prioriterat område för utveckling. Däremot brister kommunens uppföljning av resultaten på introduktionsprogrammen och även för gymnasiesärskolan behöver huvudmannen utveckla sin redovisning och analys av kunskapsresultaten. Tillsynen visar att resultat från introduktionsprogrammen och gymnasiesärskolan endast i låg utsträckning efterfrågats, även om många skolor har god kännedom om elevernas prestationer på individ- och gruppnivå. För att kunna fatta välgrundade beslut om organisation, resursfördelning och strategier för verksamheten behöver huvudmannen ha en fullständig bild av resultaten. Brister i utvärderingen av kunskapsresultaten medför således att huvudmannen saknar väsentliga delar av underlaget för viktiga beslut.

För att garantera att alla elever inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ges möjlighet att nå mål och kunskapskrav behöver huvudmannen också följa upp att eleverna får undervisning i den omfattning de har rätt till. Vid tillsynen av Stockholms gymnasieskolor framkommer att önskemålen om modersmålsundervisning inte tillgodoses fullt ut inom kommunen. Vidare framgår av Skolinspektionens beslut att introduktionsprogrammen vid flera skolor inte utformats på ett sådant sätt att de motsvarar kraven i författningarna. Exempelvis saknas planer för utbildningen på flera av skolorna. Vidare visar tillsynen att det i vissa skolor inte upprättas individuella studieplaner, gymnasieintyg och skriftliga bedömningar i enlighet med författningarnas krav. Ett ytterligare problem är att eleverna inte alltid ges möjlighet att gå vidare i sin utbildning och läsa gymnasiekurser när de blivit godkända i grundskoleämnena. Detta innebär sammantaget att många elever på kommunens introduktionsprogram inte ges en utbildning som motsvarar författningarnas krav.

Intervjuer med representanter för den så kallade gymnasieslussen och arbetsmarknadsförvaltningen visar att kommunen gör ett omfattande arbete inom det kommunala uppföljningsansvaret. Utöver att kontakta de omkring 4 500 ungdomar mellan 16 och 20 år som inte har någon skolplacering eller slutbetyg från gymnasiet förekommer samarbeten med såväl Arbetsförmedlingen som externa utbildningsanordnare för att hitta lösningar. Gymnasieslussens uppdrag är att informera, placera och vägleda ungdomarna.

Skolinspektionens tillsyn och kommunens egen brukarundersökning visar att huvuddelen av eleverna trivs och känner sig trygga i de flesta av kommunens gymnasieskolor och gymnasiesärskolor. Trots detta behöver arbetet med att förhindra kränkande behandling förbättras i vissa skolor. I några skolor har Skolinspektionen uppmärksammat att kränkningar förekommit och i flera skolbeslut har Skolinspektionen påtalat brister i planen mot kränkande behand-

ling. Vidare har det i flera skolor konstaterats brister i rutinerna för hur kränkningar ska anmälas till rektorn. Vid tillsynen har också framkommit att rutinerna för hur rektorn ska rapportera kränkningarna vidare till huvudmannen upplevs som otydliga. Detta betyder att huvudmannen inte alltid får kännedom om att elever anser sig utsatta för kränkningar och därmed inte heller kan utreda dessa händelser och vidta de åtgärder som behövs för att förhindra framtida kränkningar.

Som pedagogisk ledare för skolan och chef över lärarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på de nationella målen. Flera av de områden som brister i skolorna ingår i rektors ansvar. Det finns även flera exempel på skolor som inte uppfyller bestämmelsernas krav på områden som delegerats till rektor av utbildningsnämnden. Huvudmannen måste därför följa upp och säkerställa att delegerade beslut tas i enlighet med författningarnas krav.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden nödvändiga för Stockholms kommun att åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 8 maj 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Säkerställa att utbildningen inom kommunens gymnasieskolor är likvärdig.

Motivering

I skollagen anges att alla elever, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas. I utbildningen ska hänsyn tas till varje elevs behov och en strävan ska vara att uppväga skillnader i deras förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare framgår att eleverna ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt.

Den nationella statistiken visar att det finns omfattande skillnader mellan Stockholms kommuns gymnasieskolor beträffande elevernas kunskapsresultat. Vid tillsynen av skolorna framkommer att skillnaderna också är stora beträffande hur utbildningen uppfyller författningarnas krav vad gäller innehåll och omfattning och i vilken grad elever får behoven av särskilda stödinsatser tillgodosedda. Såväl Skolinspektionens enkäter som kommunens egen brukarundersökning visar vidare på stora skillnader mellan skolorna beträffande hur eleverna trivs med sin skola. Detta visar sammantaget att utbildningen i Stockholms kommuns gymnasieskolor inte är likvärdig.

När det gäller kunskapsresultaten visar Skolverkets uppföljningsstatistik exempelvis att det var 99 procent av avgångseleverna på Blackebergs gymnasium, Kungsholmens gymnasium och Kärrtorps gymnasium som uppnådde grundläggande högskolebehörighet våren 2012, vilket kan jämföras med Ross Tensta gymnasium, Kista gymnasium och Farsta gymnasium där endast 57 procent respektive 64 procent och 68 procent nådde denna behörighet. Skill-

naderna i betygspoäng är också stora mellan kommunens skolor. Vid en jämförelse mellan resultaten i exempelvis de nationella kursproven i matematik är skillnaderna anmärkningsvärt stora och vissa av Stockholms kommuns gymnasieskolor har mycket låga resultat. I en av skolorna uppnådde endast 11 procent av de elever som deltog i det nationella kursprovet i matematik 1a ett godkänt resultat, vilket kan jämföras med 55 procent i riket. Av de elever som deltog i det nationella kursprovet i matematik 1b var det på en skola 28 procent och på en annan skola 95 procent som uppnådde minst betyget E, vilket kan jämföras med totalt 70 procent i riket.

Av intervjuer med företrädare för nämnden och av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår att utbildningsnämnden och utbildningsförvaltningen uppmärksammat och är medveten om skillnaderna mellan gymnasieskolorna inom kommunen.

Enligt såväl företrädare för utbildningsnämnden som gymnasiechefer och tjänstemän vid utbildningsförvaltningen korrelerar kunskapsresultaten hos gymnasieeleverna i hög grad med de betyg och kunskaper som eleverna har med sig från grundskolan. Eftersom skolorna ingår i intagningssamverkan med närliggande kommuner lockar populära utbildningar till sig de elever som har de högsta betygen från hela regionen. I samband med att elevkullarna minskar har söktrycket till mindre populära utbildningar och skolor sjunkit. Detta betyder att det också finns en tendens att skillnaderna i kunskapsresultat mellan skolorna ökar. Denna tendens förstärks också av att olika program koncentreras till vissa skolor. Flera av de kommunala gymnasieskolorna har haft svårigheter att fylla sina utbildningsplatser på de nationella programmen. I två av dessa skolor, Brännkyrka gymnasium och Enskede gårds gymnasium, har inga elever antagits på nationellt program hösten 2012. Istället bedriver dessa skolor endast verksamhet på introduktionsprogrammen, framförallt språkin introduktion i årskurs 1.

Företrädare för utbildningsnämnden och utbildningsförvaltningen uttrycker att det funnits svårigheter att locka elever till introduktionsprogram vid skolor med populära nationella program där introduktionsprogrammet endast utgör en låg andel av antalet utbildningsplatser. Detta eftersom eleverna på introduktionsprogrammen känner sig utanför. Statistik över intagningen visar att färre elever också har sökt de nationella programmen i skolor som har en hög koncentration av introduktionsprogram. Den nationella statistiken visar på stora variationer i elevsammansättning mellan de olika skolorna i kommunen avseende socioekonomiska variabler. Tillsynen visar att det finns omfattande brister i organisationen och utformning av introduktionsprogrammen i flera av

gymnasieskolorna i kommunen. Exempelvis saknas planer för utbildningen på flera av skolorna vilket huvudmannen inte uppmärksammat, trots att det ytterst är huvudmannens ansvar att besluta om sådana planer. Vidare visar tillsynen att vissa skolor inte upprättar individuella studieplaner, gymnasieintyg och skriftliga bedömningar för eleverna på introduktionsprogrammen i enlighet med författningarnas krav. Dessutom är det många elever som fortsätter läsa grundskolans ämnen trots att de redan erhållit betyg i dessa ämnen. Intervjuer med rektorer och lärare i flera av de skolor som endast erbjuder utbildning på introduktionsprogrammet i årskurs 1 visar att skolorna har svårigheter att erbjuda utbildning i gymnasiekurser till de elever som förmår och önskar det, just eftersom inga nationella program pågår i skolorna. Detsamma gäller för preparandutbildningar som bedrivs i grundskolor.

En åtgärd som kommunen använder för att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar är, enligt företrädare för huvudmannen, ett resursfördelnings-system som innebär att gymnasieskolor i socialt utsatta områden erhåller en högre skolpeng. Enligt den tillförordnade gymnasiedirektören är det omkring tio procent av den totala budgeten som omfördelas och denna socioekonomiska ersättning fördelas utifrån skolornas SALSA-värden. Dock sker, enligt företrädare för utbildningsnämnden, ingen öronmärkning av dessa resurser. Huvudmannen följer upp hur pengarna använts i samband med resultatdialogerna med skolorna. Utöver detta kan samtliga skolor, även fristående, ansöka om extra medel för elever i behov av särskilda stödinsatser.

Att ge särskilt stöd till de elever som har behov av detta utgör en viktig del av arbetet för att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. På elevnivå är det viktigt att behoven utreds ordentligt och att stödinsatserna dokumenteras och utvärderas kontinuerligt. Ansvar för att se till att elever ges det stöd de behöver för att kunna uppnå kunskapskraven vilar primärt på rektorn och lärarna. På övergripande nivå behöver dock huvudmannen följa upp och säkerställa att verksamheterna utför detta uppdrag. Tillsynen visar att det i skolor med låga kunskapsresultat och introduktionsprogram finns en betydligt högre koncentration av elever med behov av omfattande stödinsatser. Trots detta visar tillsynen att det finns brister i det särskilda stödet i flera av de skolor som har de allra lägsta kunskapsresultaten och många elever på introduktionsprogram. Exempelvis ges inte studiehandledning på modersmålet till alla elever som behöver det, även i de skolor med högst koncentration av elever som nyligen anlant till Sverige. Flera av de rektorer som intervjuats i samband med tillsynen av skolorna uttrycker att studiehandledningen är mycket kostsam för skolan och att detta är ett skäl till att det

inte ges till alla elever som är i behov av det. Detta bekräftas av företrädare för avdelningen för uppdrag kring lärande och elevhälsa som beskriver att skolorna gärna utnyttjar möjligheten till modersmålsundervisning, men att de mer sällan beställer studiehandledning av kommunens språkcentrum, eftersom det blir så dyrt.

Huvudmannen ska garantera att alla elever ges likvärdiga möjligheter att utvecklas samt ge dem möjligheter att nå de mål och kunskapskrav som är uppsatta. Ett viktigt led i detta arbete är att följa upp resultaten av utbildningen i alla kommunens verksamheter. Tillsynen visar att det finns brister i kommunens arbete med att följa upp resultaten i just introduktionsprogrammen, vilket beskrivs under området uppföljning och utvärdering nedan.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att utbildningen inom Stockholms kommuns verksamhet inte är likvärdig. Stockholms kommun uppfyller därmed inte författningarnas krav och föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

1 kap. 4, 8-9 §§ och 3 kap. 3 § skollagen

Trygghet och studiero

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet trygghet och studiero.

- Utarbeta och implementera rutiner för hur rektorerna ska anmäla fall av kränkande behandling till huvudmannen.

Motivering

Av skollagen framgår att en rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Tillsynen visar att Stockholms kommun som huvudman tar ansvar för att det i gymnasieskolorna pågår ett arbete för att förebygga kränkande behandling av elever. Det finns, enligt företrädare för kommunen, skriftliga rutiner för rapportering och utredning av kränkande behandling. Kommunen har också ett gemensamt system för rapportering av arbetsskador, tillbud, stölder och kränk-

ningar benämnt RISK. Vid intervjuer med rektorer och gymnasiechefer framkommer dock att rutinen för rapportering av kränkningar till huvudmannen inte är känd av alla rektorer. Exempelvis har i samband med tillsynsbesöken i skolorna framkommit att endast kränkningar som föranlett polisanmälningar eller av andra skäl anses extra allvarliga rapporterats. Det finns också exempel på skolor där rektorn endast rapporterar de ärenden där skolan kommit till korta och kränkningarna inte upphört trots att skolan arbetat för att stoppa dem. Detta innebär att det förekommer att kränkningar aldrig kommer till huvudmannens kännedom och att huvudmannen därmed inte heller utreder och vidtar de åtgärder som eventuellt skulle behövas.

Tillsynen visar att det finns brister i Stockholms kommuns rutiner för att ta emot och utreda anmälningar om kränkningar. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

6 kap. 10 § skollagen

Uppföljning och utveckling av utbildningen

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med uppföljning och utveckling av utbildningen.

- På huvudmannanivå bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen på introduktionsprogrammen och i gymnasiesärskolan.
- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet inriktas mot de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter.

Motivering

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara sådan att de mål som finns i skollagen och andra författningar (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Tillsynen visar att huvudmannen har system för att följa upp resultaten i gymnasieskolan. På övergripande nivå upprättas årligen en verksamhetsberättelse och flera tertiärrapporter där resultaten, utifrån de mål som fullmäktige och

nämnd fastslagit i verksamhetsplanen, följs upp. Kvalitetsarbetet i verksamheterna bygger på kommunens kvalitetssystem: Integrerat Ledningssystem (ILS) där mål, åtaganden, arbetssätt, resultat, analys och utveckling dokumenteras. Utifrån de övergripande mål som fastställs utformar varje skola eller skolenhet årligen konkreta mål och åtaganden för sitt arbete. Varje skola eller skolenhet sammanställer årligen sitt kvalitetsarbete i en kvalitetsredovisning där måluppfyllelsen utvärderas och förslag till utvecklingsåtgärder redovisas. Dokumentationen av kvalitetsarbetet sker således enligt en gemensam och centralt fastlagd disposition i ILS digitala uppföljningssystem. Som underlag för kvalitetsarbetet används bland annat Stockholms kommuns brukarundersökning, en enkät som i gymnasieskolan årligen genomförs med eleverna i årskurs 2. Som ett komplement till det skriftliga kvalitetsarbetet håller företrädare för kommunen regelbundna resultatdialoger med rektorerna i varje skola. Detta betyder sammantaget att huvudmannen har möjligheter att göra analyser och jämförelser av kvalitet i verksamheten mellan skolor och utbildningar.

Kvalitetsarbetet i de flesta skolor har vid tillsynen bedömts som välfungerande av Skolinspektionen. Resultaten sammanställs, följs upp och analyseras. Dock saknas i den dokumentation av kvalitetsarbetet som Skolinspektionen tagit del av, både på enhetsnivå och övergripande kommunnivå, nästan helt uppföljning av kunskapsresultaten på introduktionsprogrammen. Likadant är det med kunskapsresultaten i gymnasiesärskolan. Av intervjuer med rektorer, gymnasiechefer och tjänstemän vid utbildningsförvaltningen framgår att skolorna oftast sammanställer kunskapsresultaten inom gymnasiesärskolan och introduktionsprogrammen på individ- och gruppnivå, men att dessa resultat sedan inte efterfrågas av huvudmannen och därför i låg utsträckning redovisas och analyseras i de kvalitetsredovisningar som upprättas. I kommunens kvalitetssystem saknas nästan helt indikatorer och nyckeltal för dessa verksamheter. Inte heller vid de resultatdialoger som förs mellan utbildningsförvaltning och rektorer har kunskapsresultat för introduktionsprogram eller gymnasiesärskolan begärts, enligt gymnasiechefer och tjänstemän inom utbildningsförvaltningen. Att resultatuppföljning för introduktionsprogram och gymnasiesärskola är ett utvecklingsområde inom kommunen bekräftas vid intervju med företrädare för utbildningsnämnden. Av verksamhetsplanen för utbildningsnämnden för år 2013 framgår också att huvudmannen under året avser att ta fram olika sätt att mäta måluppfyllelse inom de fem introduktionsprogrammen i syfte att förbättra resultatuppföljningen. Däremot framgår inte av verksamhetsplanen om detta också avser gymnasiesärskolan.

Vid intervjuer med gymnasiechefer framkommer att det inom förvaltningen förts många samtal kring organisationen av introduktionsprogrammen, men att dessa diskussioner framförallt handlat om svårigheten att organisera utbildningen så att alla elever i kommunen ges en utbildningsplats. Detta kan, enligt de intervjuade gymnasiecheferna, vara ett skäl till att resultatuppföljningen kommit i skymundan.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i Stockholms kommuns arbete med uppföljning och utveckling av utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 3-7 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning**Bedömning**

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Säkerställa att alla elever som har rätt till modersmålsundervisning erbjuds detta i den omfattning och på det sätt de har rätt till det.

Motivering

Enligt skollagen ska en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och eleven har goda kunskaper i språket. Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Huvudmannen är också skyldig att erbjuda elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Enligt gymnasieförordningen är en huvudman skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas undervisning i språket önskar sådan undervisning, och det finns en lämplig lärare att tillgå. Avser modersmålsundervisningen ett nationellt minoritetsspråk är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning även om antalet elever är mindre än fem.

Inom utbildningsförvaltningen finns en enhet, av kommunen benämnd språkcentrum, som har uppdraget att mot beställning tillhandahålla modersmålsundervisning för förskoleklass, grundskole- och gymnasieelever samt studiehandledning på modersmålet. Språkcentrum har enligt enhetens chef omkring 360 anställda lärare och erbjuder undervisning i 63 olika språk. Skolorna ansvarar för att anmäla eleverna till modersmålsundervisning och har också möjlighet att beställa studiehandledning på modersmålet då behov av detta finns. Dock framgår av språkcentrums hemsida att anmälan till modersmålsundervisning för läsåret 2012/2013 måste ske senast den 3 september 2012. Detta innebär att elever som påbörjar sin utbildning vid någon av Stockholms kommuns gymnasieskolor efter detta datum inte erbjuds modersmålsundervisning under innevarande läsår. Vid intervju med rektorn liksom lärare och elever vid Sprintgymnasiet, som är den gymnasieskola i Stockholm som har högst andel elever med annat modersmål än svenska framkommer att detta blir särskilt problematiskt. Skolan erbjuder utbildning på introduktionsprogrammet språkinträdning för de elever som nyligen anlänt till Sverige och antagning sker löpande under året. Det betyder att de elever som påbörjar sin utbildning efter september månad inte ges möjlighet till modersmålsundervisning, trots att de har rätt därtill. I samband med faktagranskning anger företrädare för huvudmannen att Språkcentrum under hösten 2012 haft en väntelista för de elever som anmält sig sent och att alla de elever som stått på denna lista erhållit en plats i modersmålsundervisning under höstterminen 2012. Dock måste de elever som söker en plats under vårterminen vänta till nästkommande hösttermin innan de kan påbörja modersmålsundervisningen.

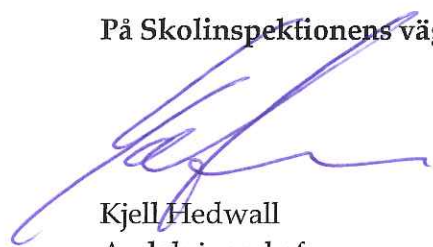
Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister avseende att garantera att alla elever erbjuds den utbildning de har rätt till. Stockholms kommun uppfyller därmed inte författningarnas krav och föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 8 §, 15 kap 19 § och 18 kap. 14 § skollagen samt 4 kap. 15-20 §§, 9 kap. 9 § gymnasieförordningen / 8 kap. 5 §, 5 kap. 7-13 1992 års gymnasieförordning

I ärendets slutliga handläggning har även undervisningsråd Marie Wiberg-Svensson, avdelningsjurist Ingrid Brännare och enhetschef Anna Rydin deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Frida Eek
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Bilaga 2 Sammanställning av Skolinspektionens beslut fattade i samband regelbunden tillsyn i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Stockholms kommun

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för ungdomar att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Sammanställning av Skolinspektionens beslut fattade i samband regelbunden tillsyn i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Stockholms kommun

---

Gymnasieskolor:

Bernadottegymnasiet	beslut 2012-10-18
Blackebergs gymnasium	beslut 2012-04-04
Bromma gymnasium	beslut 2013-01-30
Brännkyrka gymnasium	beslut 2012-09-28
Enskede gårds gymnasium och Lindeparkens gymnasiesärskola	beslut 2012-06-27
ESS-gymnasiet	beslut 2013-01-17
Farsta gymnasium	beslut 2012-12-20
Frans Schartaus gymnasium	beslut 2013-01-22
Globala gymnasiet	beslut 2012-09-19
ISSR The International School of the Stockholm Region	beslut 2012-12-04
Kista gymnasium och gymnasiesärskola	beslut 2012-11-27
Kungliga Svenska Balettskolan	beslut 2012-12-21
Kungsholmens gymnasium/Stockholms musikgymnasium	beslut 2012-10-02
Kärrtorps gymnasium	beslut 2012-12-21
Norra Reals gymnasium	beslut 2012-09-28
Ross Tensta gymnasium	beslut 2012-10-05
Sprintgymnasiet	beslut 2013-01-09
Spånga gymnasium	beslut 2012-06-08
S:t Eriks gymnasium	beslut 2013
Stockholms Hotell och restaurangskola och gymnasiesärskola	beslut 2012-10-12
Stockholms RH-gymnasium och gymnasiesärskola	beslut 2012-10-22

Stockholms transport och fordonstekniska
gymnasium

beslut 2013-01-17

Södra Latins gymnasium

beslut 2012-09-28

Thorildsplans gymnasium

beslut 2012-11-23

Östra Reals gymnasium

beslut 2012-12-12